

SusiLIFE-hankkeen raportti kotieläintiloille teetetyistä suojaustoimien kyselyistä

Kuvat © SusiLIFE

Mikko Jokinen, Mari Lyly, Mari Tikkunen, Juha Tissari, Mirja Rantala

10.10.2025

*Raportti on toteutettu SusiLIFE-hankkeessa, joka on saanut
rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta*

Tiivistelmä

Tämä raportti esittelee SusiLIFE-hankkeen palautekyselyn tulokset kotieläintilojen kanssa tehdystä yhteistyöstä vuosina 2020–2024. Kyselyllä selvitettiin tilallisten kokemuksia hankkeen tarjoamasta tuesta suurpetovahinkojen torjunnassa, kuten neuvonnasta, suojauslaitteista ja viestinnästä. Vastauksista ilmeni, että käytännön apu, kuten valvontakamerat, sähköaidat ja henkilökohtainen neuvonta, koettiin hyödylliseksi. Viestinnän tavoitavuus ja tilakohtainen tuki nousivat tärkeiksi kehittämiskohteiksi. Suurin osa vastaajista piti hankkeen kaltaista toimintaa tarpeellisena myös tulevaisuudessa.

Raportti on tuotettu SusiLIFE-hankkeessa, jota toteuttivat Luonnonvarakeskus (koordinaattori), Suomen riistakeskus, Metsähallitus, Itä-Suomen poliisilaitos ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri. Hanke sai rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta (LIFE BOREALWOLF, LIFE18 NAT/FI/000394). Hanketta rahoittivat lisäksi maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö ja toteuttavat organisaatiot. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry rahoitti kotieläinten suojaamista ja vahinkojen ennaltaehkäisyä koskevia toimenpiteitä. Hanke on täysin vastuussa tuottamastaan sisällöstä. Euroopan komissio tai CINEA eivät ole vastuussa aineistosta tai sen sisältämien tietojen käytöstä.

Sammandrag

Den här rapporten presenterar resultaten från VargLIFE-projektets enkät om samarbetet med husdjursgårdar under åren 2020–2024. Syftet med enkäten var att undersöka lantbrukarnas erfarenheter av det stöd projektet erbjöd i arbetet med att förebygga stora rovdjursskador, såsom rådgivning, skyddsutrustning och kommunikation. Svaren visade att det praktiska stödet, som övervakningskameror, elstängsel och personlig rådgivning, upplevdes som nyttigt. Kommunikationsräckvidden och det gårdsspecifika stödet framstod som viktiga utvecklingsområden. De flesta som svarade ansåg att verksamhet av detta slag är nödvändig även i framtiden.

Rapporten producerades inom ramen för VargLIFE-projektet, som genomfördes av Naturresursinstitutet (koordinator), Finlands viltcentral, Forststyrelsen, Polisinrättningen i Östra Finland och Finlands naturskyddsförbund Nyland. Projektet fick finansiering från Europeiska unionens LIFE-program (LIFE BOREALWOLF, LIFE18 NAT/FI/000394). Projektet finansierades också av jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet och genomförandeorganisationerna. Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK finansierade åtgärder relaterade till skydd av husdjur och skadeförebyggande verksamhet. Projektet är fullt ansvarigt för det innehåll det producerar. Europeiska kommissionen eller CINEA ansvarar inte för materialet eller användning av innehållet i det.

Summary

This report presents the results of the feedback survey from LIFE BOREALWOLF project on cooperation with livestock farms during the years 2020–2024. The survey explored farmers' experiences of the support provided by the project for preventing depredation by large carnivores, such as advisory services, protective equipment, and communication. The responses indicated that practical assistance, such as surveillance cameras, electric fences, and personal advice, was considered useful. Reaching people with communication and providing farm-specific support were highlighted as key areas for development. Most respondents regarded activities of this kind as necessary also in the future.

The report has been produced as part of the LIFE BOREALWOLF project, carried out by the Natural Resources Institute Finland (Luke; coordinator), the Finnish Wildlife Agency, Metsähallitus (Parks & Wildlife Finland), the Eastern Finland Police Department and the Uusimaa district of the Finnish Association for Nature Conservation. The project received funding from the EU LIFE programme (LIFE18 NAT/FI/000394). Other financiers were the Ministry of Agriculture and Forestry, the Ministry of the Environment and all implementing organisations. The Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK) funded actions which prevent losses and protect domestic animals. This report has been compiled by the LIFE BOREALWOLF project. The project is fully responsible for the content it has produced. The European Commission or CINEA are not responsible for the material, or the use made of the information contained therein.

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Vastaajien taustatiedot	4
3	Kotieläintilojen yhteistyö hankkeen kanssa	4
4	Suojausmenetelmät ja laitteet	6
5	Hankkeen vaikutus ja tilallisten kokemukset	8
6	Verkostoituminen ja yhteistyö	8
7	Yhteenvedo ja tulevaisuuden näkymät	9

Kuva 1 Hanke tapaamassa lammastilallista vuonna 2022.

1 Johdanto

SusiLIFE tarjosi kotieläintilallisille tietoa, suunnitteluapua ja tarvikkeita eläinten suojaamiseksi susilta vuosina 2020–2025. Suurimman vahinkoriskin alueella sijaitsevia tiloja tavoiteltiin ennakoivasti tarjoten apua suojauksen suunnitteluun sekä lainattavia laitteita ja materiaaleja toteutukseen. Akuuteissa tilanteissa, kuten petohavaintojen lisääntyessä tilan ympäristössä tai vahinkojen sattuessa, tilavierailut pyrittiin toteuttamaan kiireellisellä aikataululla. Hanketyön toimialueena oli poronhoitoalueen ulkopuolinen Suomi.

Keväällä 2025 SusiLIFE-hankkeen loppuvaiheessa toteutettiin palautekysely tiloille, jotka olivat olleet mukana hankkeen toiminnassa tai olleet siihen yhteydessä kotieläinten suojaamiseksi suurpedoilta; yhteensä 108 yhteyshenkilölle. Kyselyyn vastasi 53 tilallista eri puolilta Suomea.

Palautekyselyn tavoitteena oli selvittää, miten hankkeen toimet olivat vaikuttaneet yhteistyötiloihin. Lisäksi kyselyllä kerättiin tilallisten näkemyksiä toimien hyödynnettävyydestä sekä kehittämistarpeista. Tässä raportissa esitetään kyselyn keskeiset tulokset ja tilallisten antamia arvioita hankkeen toiminnasta.

2 Vastaajien taustatiedot

Vastaajia oli laajasti eri maakunnista. Eniten vastauksia saatiin Uudeltamaalta (17,0 %), Pohjois-Karjalasta (15,1 %), Pohjois-Savosta ja Varsinais-Suomesta (molemmat 13,2 %).

Suurimmalla osalla tiloista eläinkantaan kuului lampaista; näiden vastaajien osuus oli lähes 80 prosenttia. Kyselyyn vastanneista noin 20 prosentti omisti hevosia ja 19 prosenttia nautoja. Muita eläinlajeja esiintyi noin 7,5 prosentilla tiloista. On hyvä huomioda, että useilla tiloilla oli suojattavana useampia eläinlajeja samanaikaisesti.

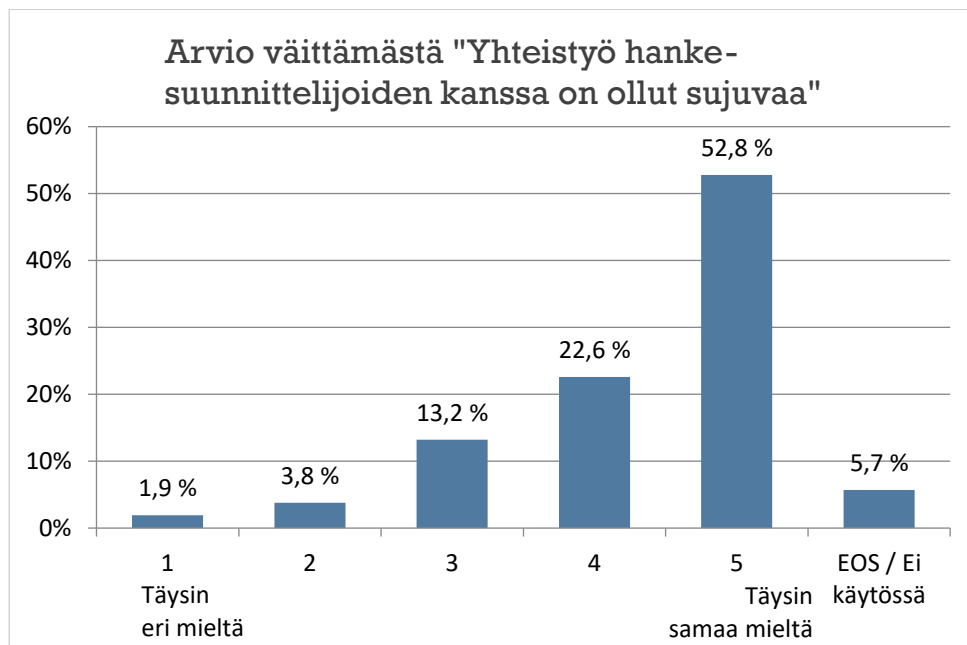
3 Kotieläintilojen yhteistyö hankkeen kanssa

Tilalliset tavoittivat hankkeen useimmiten suoran yhteydenoton kautta, tyypillisesti omien verkostojen tai paikallisten asiantuntijoiden suositusten perusteella. Yhteydenpito SusiLIFE-hankkeeseen alkoi monesti käytännön tilanteessa, jossa susien aiheuttamat vierailut tai vahingot herättivät tarpeen reagoida.

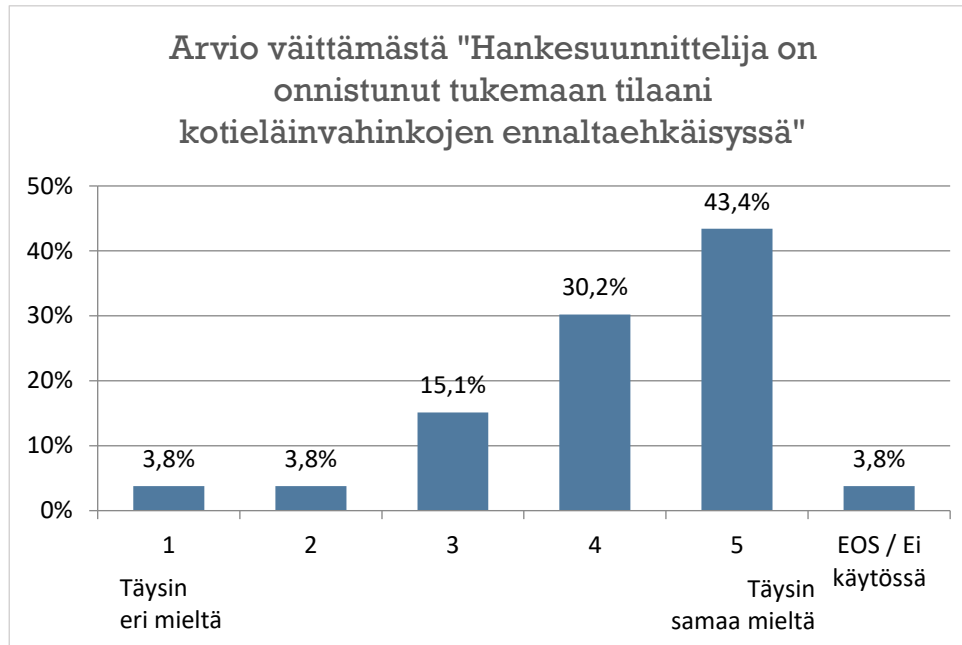
Yhteistyö suunnittelijoiden kanssa arvioitiin toimivaksi: yli 75 prosenttia vastaajista koki yhteistyön sujuvaksi (täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa, Kuva 3). Lähes kolme neljästä vastaajasta koki saaneensa apua kotieläinvahinkojen ennaltaehkäisyssä (Kuva 4), ja yli puolet ilmoitti saaneensa uutta tietoa kotieläinten suojaamiseen liittyen. Osa vastaajista kertoi saaneensa myös uutta tietoa suurpetojen elintavoista ja käyttäytymisestä. Hankkeen viestinnän tavoitavuuden arvioi hyväksi yli puolet vastaajista, ja vastaavasti yli 50 prosenttia oli samaa tai täysin samaa mieltä siitä, että viestintä ja tiedonvälitys olivat avointa ja vuorovaikutteista. Tuttavien ja muiden lampureiden välittämä tieto lisäsi myös hankkeen tunnettuutta ja vaikutti päätökseen olla yhteydessä.

Kuva 2 Vahingon sattuessa suunnittelijan tilavierailu pyrittiin toteuttamaan kiireellisellä aikataululla. Käytännönläheinen neuvonta suojaamiskeinoista ja mahdollisuus yhteydenpitoon lisäsivät luottamusta.

Kuva 3 Vastaajien arviot hankesuunnittelijoiden kanssa tehdystä yhteistyöstä.

Kuva 4 Vastaajien arviot hankesuunnittelijoiden antaman tuen onnistumisesta.

4 Suojausmenetelmät ja laitteet

Tilalliset arvioivat hankkeen tarjoamia karkottimia ja suojauslaitteita asteikolla 1–5 (1 = ei lainkaan hyödyllinen, 5 = erittäin hyödyllinen). Lisäksi kysyttiin näkemyksiä petoaidan tehokkuudesta. Vastausten perusteella hyödyllisimmiksi koettiin riista- ja valvontakamerat, sähköverkkoaidat sekä valokarkottimet. Erityisesti valvonta- ja riistakameroista saatu palaute oli myönteistä. Yli puolet vastaajista arvioi laitteet jokseenkin tai erittäin hyödyllisiksi. Kameran koettiin hyödylliseksi laidunalueiden valvonnassa, sillä reaaliaikainen tieto lisäsi mielenrauhaa ja mahdollisti nopean reagoinnin poikkeustilanteissa.

Sähköverkkoaita nähtiin tehokkaana fyysisenä suojana, mutta osa vastaajista mainitsi, että niiden asentaminen ja ylläpito on työlästä. Karkottimien ja valojen hyödyllisyys vaihteli olosuhteiden mukaan.

Monia laitteita oli hankkeessa vain rajoitetusti käytössä ja osa vastaajista ei saanut mahdollisuutta kokeilla kaikkia laitteita tilallaan.

Sähköistetty petoaita oli useiden tilallisten kokemusten perusteella tehokkain yksittäinen suojakeino susia vastaan. Vastaajat tiedostivat, että aidan tulee olla hyvin rakennettu, riittävän korkea ja kunnossapidosta tulee huolehtia säännöllisesti. Vastaajien mukaan petoaidan heikkoudet liittyvät kunnossapidosta johtuvaan suureen työmäärään, maaston aiheuttamiin haasteisiin ja siihen, ettei aitaa voida pystyttää joka paikkaan. Vastaajien mukaan petoaita toimii parhaiten osana laajempaa suojausstrategiaa, johon kuuluvat tarvittaessa muut karkotus- ja valvontamenetelmät.

Kuva 5 Riista- ja valvontakameroista saatu palaute oli myönteistä. Etenkin valvontakamerat koettiin hyödyllisiksi laidunalueen valvonnassa. Kuvassa petoaitaan kiinnitetty, akkukäyttöinen Reolink-valvontakamera sekä lisävarusteena aurinkopaneeli.

Kuva 6 Ääni- ja valokarkottimia käytettiin akuuteissa tilanteissa, esimerkiksi susihavaintojen lisääntyessä tai vahingon jälkeen. Vasemmalta oikealle: Critter gitter -äänikarkotin, Foxlights-valokarkotin ja Solaralarm-valokarkotin.

5 Hankkeen vaikutus ja tilallisten kokemukset

SusiLIFE-hanke on tuonut merkittäviä myönteisiä vaikutuksia eläinten suojaamiseen ja tilallisten hyvinvointiin. Kyselyyn vastanneista 75,5 prosenttia koki hankkeen tuoneen positiivisia muutoksia. Vastauksissa arvostettiin rakentavaa ja kunnioittavaa vuorovaikutusta hanketyöntekijöiden kanssa, mikä lisäsi luottamusta ja sitoutumista.

Hankkeen vaikutukset ovat vaihdelleet tilakohtaisesti. Monilla tiloilla toimet ovat lisänneet eläinten turvallisuutta ja tukeneet tilallisten henkistä jaksamista. Toisaalta osa vastaajista ei kokenut hyötynensä hankkeesta tai kohtasi sen toteutuksessa käytännön haasteita. Joillakin tiloilla toimintaa oli jouduttu sopeuttamaan suden aiheuttaman vahinkoriskin vuoksi.

Vaikka osa vastaajista ei ollut saanut tietoa hankkeen tapahtumista tai koki, ettei hyödyllisiä tuotoksia ollut osunut omalle kohdalle, monille tilallisista konkreettiset ohjeet ja lainatut laitteet olivat keskeisiä eläinten suojaamisessa.

6 Verkostoituminen ja yhteistyö

Hanke vaikutti tilojen väliseen vuorovaikutukseen. SusiLIFE-hankkeen tekemä työ vahvisti tilallisten verkostoitumista viranomaisiin, petoyhdyshenkilöihin, metsästysseuroihin ja muihin alueen eläintiloihin. Noin puolet kyselyyn vastanneista eläintilallisista kertoi jakaneensa tietoa ja kokemuksia alueen muiden tilojen kanssa. Neljännes vastaajista oli lisännyt yhteyksiä esimerkiksi petoyhdyshenkilöihin tai tuottajayhdistyksiin.

Kuva 7 Kotieläintilat jakoivat hankkeen aikana mielellään omia kokemuksiaan suojausmenetelmien käytöstä.

Vastaajien mukaan vuorovaikutus on lisääntynyt niin virallisilla kuin epävirallisilla kanavilla, ja hankkeen myötä osa tilallisista on ottanut aiempaa aktiivisempaa roolia esimerkiksi petohavainnointiin liittyvässä viestinnässä. Käytännön vinkkien, omakohtaisten kokemusten ja vertaistuen jakaminen on lisääntynyt, ja osa tiloista on muuttanut omia suojauskäytäntöjään saamansa tiedon perusteella. Osalla tiloista vuorovaikutus muiden tuottajien kanssa on kuitenkin jäänyt vähäiseksi.

7 Yhteenveto ja tulevaisuuden näkymät

SusiLIFE-hankeessa tehty työ kotieläinten suojaamiseksi susilta koettiin suurelta osin onnistuneeksi ja hyödylliseksi. Tilalliset saivat uutta tietoa, käytännön apuvälineitä sekä tukea omaan kotieläinten suojaamiseen.

Hankkeen suoraviivainen lähestymistapa koettiin hyväksi. Nopea reagointi ja konkreettinen apu, kuten tarvikkeiden ja laitteiden lainaaminen, sekä tilavierailut ja henkilökohtainen tuki korostuivat vastauksissa. Verkostoitumisen lisääntyminen ja vertaistuen merkitys nousivat myös selkeästi esiin.

Vaikka kaikilla tiloilla ei ollut mahdollisuutta saada käyttöönsä kaikkia laitteita, monet pitivät suojausmenetelmiä hyödyllisinä ja kehitystyötä tärkeänä tulevaisuudessa.

Käytännönläheinen neuvonta teknisistä suojaamiskeinoista ja mahdollisuus yhteydenpitoon lisäsivät luottamusta. Negatiivisena näkökulmana nousi kuitenkin esiin se, että tiloilla kotieläinten suojaamiseen kohdistuva työmäärä koettiin välillä raskaaksi ja osa laitteista epäluotettaviksi.

Lähes kaikki vastaajat (88,7 prosenttia) pitivät hanketyön kaltaisia toimia tarpeellisina myös jatkossa. Toivottuja tukimuotoja olivat taloudellinen tuki suojausinvestointeihin, käytännönläheinen neuvonta ja koulutus sekä nopeampi reagointi akuutteihin petotilanteisiin.

Parannusehdotuksissa korostuivat konkreettinen tarve lisätä ja parantaa käytössä olevaa suojausvälineistöä. Toimitettavien petoaitatarvikkeiden valikoimaan toivottiin vaihtoehtoja. Myös erilaisia karkottimia toivottiin kehitettävän. Ehdotuksissa oli myös uusia teknisiä ratkaisuja, kuten reaaliaikaisia valvontajärjestelmiä, koirien koulutusta ja automatisoituja hälytysratkaisuja. Tilalliset toivat esiin tarpeen käytännön tuelle aidan rakentamisessa ja ylläpidossa. Yhteydenpitoa tulisi kehittää aktiivisemmaksi. Muutaman vastaajan mielestä erityisesti korkean vahinkoriskin alueella toimivat tilat tarvitsisivat enemmän kohdennettua tukea kotieläinten suojaamiseen.

Tilallisten näkökulmasta kotieläinten suojaaminen vaatii monipuolista, pitkäjänteistä ja tilakohtaista tukea, joka sisältää sekä teknistä, taloudellista että henkistä apua. Suojavälineiden ja resurssien lisäksi tarvitaan yhteistyötä viranomaisten ja paikallisten toimijoiden kanssa, toimivaa viestintää sekä päätöksentekoa, joka ottaa vakavasti eläintuottajien kokemukset ja riskit. Laaja ja avoin keskustelu tulevaisuuden eläintuotannon suuntaviivoista nähtiin tärkeäksi myös petopolitiikan kannalta.

SusiLIFE- toimijat esittävät lämpimät kiitokset kaikille kotieläintiloille hankkeen aikana tehdystä yhteistyöstä. Suojausmenetelmistä tiloilla ja verkkokyselyiden kautta annettu palaute ja aiheen parissa käydyt keskustelut ovat olleet tärkeä osa hanketoimien toteutusta.